

Szabadszállás Város

Önkormányzatának

Környezeti fenntarthatósági terve

2015.

Tartalomjegyzék

1. Bevezető.....	4
2. Környezeti és környezetvédelmi helyzetkép.....	5
2.1. A környezeti elemek állapota.....	6
2.1.1. Levegő.....	6
2.1.2. Vizek.....	6
2.1.3. Föld.....	7
2.1.4. Természetvédelem.....	8
2.2. Település és épített környezet.....	10
2.2.1. Infrastruktúra.....	10
2.2.2. Köztisztaság, hulladékkezelés.....	11
2.2.3. Lakosság (környezet-egészségügy).....	12
2.2.4. Zaj- és rezgésterhelés.....	12
2.2.5. A lakosság tudatformálása.....	13
3. Fenntarthatósági tervek és célok.....	13
3.1. A települési környezet tisztasága.....	13
3.1.1. Hulladékgazdálkodási stratégia kidolgozása.....	13
3.1.2. Szelektív hulladékgyűjtés, hulladékhasznosítás.....	14
3.2. Csapadékvíz elvezetés, vízgazdálkodás.....	14
3.2.1. Belvízbiztonság megteremtése.....	14
3.2.2. Homokhátsági területek vízgazdálkodásának fejlesztése.....	14
3.2.3. Felszíni és felszín alatti vizek vízminőségének védelme.....	15
3.2.4. Pontszerű talajszennyezések visszaszorítása.....	16
3.3. A kommunális szennyvízkezelés, gyűjtés, elvezetés, tisztítás.....	16
3.3.1. Szennyvízgazdálkodás.....	16
3.3.2. Környezetbarát termálvíz-gazdálkodás.....	17
3.4. A lakossági és közszolgáltatási zaj-, rezgés- és légszennyezés elleni védelem.....	17
3.4.1. Többfunkciós parkerdő telepítése.....	17
3.4.2. Nem-motorizált közlekedés fejlesztése - kerékpárutak.....	18
3.5. A helyi közlekedés szervezése.....	18
3.5.1. Környezetkímélő gépjárművek beszerzésének önkormányzati támogatása.....	18
3.6. Az energiagazdálkodás.....	19
3.6.1. Megújuló energiaforrások alkalmazásának támogatása.....	19
3.6.2. A fenntartható település.....	19
3.7. A zöldterület gazdálkodás.....	20
3.7.1. Települési zöldterületek növelése.....	20
3.7.2. Allergén gyomok terjedésének visszaszorítása.....	21

3.8.	Területhasznosítás.....	22
3.8.1.	A természetvédelmi, vízgazdálkodási és talajtani érdekeket figyelembe vevő gazdálkodás ösztönzése.....	22
3.8.2.	Gazdálkodók tájékoztatása.....	22
3.9.	Természetvédelem	23
3.9.1.	Védett értékek szélesebb körű ismertetése.....	23
3.9.2.	A vizes és füves élőhelyek védelme.....	24
3.9.3.	Biodiverzitás fenntartása	24
3.10.	Veszélyes hulladékok	25
3.10.1.	Lakossági veszélyes hulladékok gyűjtésének megszervezése.....	25
3.11.	Környezeti tudatosság, környezeti szemlélet, nyilvánosság	25
3.11.1.	Információs rendszer kialakítása	26
3.11.2.	Környezetvédelmi tájékoztatás, nyilvánosság biztosítása.....	26
3.11.3.	Környezeti állapotjelentés készítése.....	27
3.11.4.	Települési környezetvédelmi díj megalapítása	27
3.12.	Épített környezet	28
3.12.1.	Helyi értékvédelem	28
3.12.2.	Műemlékek, műemlék jellegű építmények megőrzése.....	29
4.	A célok eléréséhez szükséges intézkedési program	29
4.1.	Szervezéssel, intézkedéssel megoldható feladatok	29
4.2.	Településüzemeltetési többletköltséggel járó feladatok.....	30
4.3.	Beruházási és fejlesztési forrásokat igénylő feladatok.....	30
4.4.	Nagyberuházások megvalósítását igénylő feladatok.....	30
	Prioritások felállítása	31

1. Bevezető

Az emberiség, az egyes emberek és társadalmak közvetlenül vagy a gazdaság révén szükségleteik kielégítése érdekében természetes környezetükből veszik el azokat a javakat, amelyeket a földi rendszer létezése óta felhalmozott. A fenntarthatóság biztosítása azt kívánja tőlünk, hogy a jelen és jövő generációk létfeltételeihez szükséges természeti és épített környezet minőségét, értékeit megőrizzük. Ettől a rendszertől az ember annyit és olyan körülmények között vehet el, hogy ne sértse saját létkielégítésének jövőbeli esélyeit. A fenntartható fejlődés célja mindezek értelmében az emberi társadalom fenntartása. A társadalom jólétének, életminőségének javítása hosszú távon csak akkor biztosítható, ha a társadalmi és gazdasági fejlődés természeti örökségünk megőrzésével, természeti erőforrásaink védelmével, fenntartható használatával, a megfelelő környezeti minőség elérésével szerves egységből valósul meg.

A program a legfontosabb hazai és nemzetközi környezetpolitikai alapelvekre épül, amelyek három fő csoportba sorolhatók:

- A környezetvédelemben mára már hagyományosnak tekintett alapelvek (pl. az elővigyázatosság, a megelőzés, a helyreállítás, a felelősség, az együttműködés, a tájékoztatás, a nyilvánosság és a „szennyező fizet” elve).
- A fejlett országok környezeti kormányzati tevékenysége alapján számunkra példaértékűnek tekinthető további alapelvek (a megosztott felelősség; az átláthatóság biztosítása a tervezés, döntéshozás, finanszírozás, megvalósítás és ellenőrzés során; kiszámíthatóság a szabályozásban és a finanszírozásban; számonkérhetőség, világos célok, mérhető teljesítmények; partnerség, szubszidiaritás, addicionalitás, többszörös hasznú intézkedések).
- A fenntartható fejlődés alapelveinek (a fenntartható fejlődés - Herman Daly megfogalmazása szerint - „a folytonos szociális jólét elérése anélkül, hogy az ökológiai eltartóképességet meghaladó módon növekednénk”) figyelembevételével a környezetvédelmi programnak elő kell segítenie a fenntartható fejlődés irányába történő átmenethez szükséges társadalmi, gazdasági és környezeti feltételek kialakítását.

A klímaváltozás kockázata két módon jut érvényre:

- visszafordíthatatlan vagy csak igen nagy erőfeszítésekkel korrigálható veszteségeket (emberi egészségkárosodás/többlethalálozás, pótolhatatlan biodiverzitás csökkenése, módosuló hidrológiai ciklus stb.) okoz,
- tekintélyes anyagi erőforrásokat (védekező, helyreállító tevékenységek növekvő ráfordításai) von el a további fejlődéstől-fejlesztésektől.

Ezért a növekvő klímaváltozás korunk egyik legfenyegetőbb, ún. fenntarthatatlan folyamata. A klímaváltozás elleni védekezés, valamint az ahhoz történő kényszerű alkalmazkodás egyik leghatékonyabb rendezőelve a fenntartható fejlődés (FF) gyakorlata.

A fenntartható fejlődés lényege: olyan fejlődési-fejlesztési folyamatok együttese, amely az életminőség hosszú távú, egyenletesen biztosítható javulását szolgálja az adott ökológiai keretek között. Ezért a természeti erőforrásokkal, a környezettel való fenntartható gazdálkodásnak együtt kell érvényesülnie a jólét elérését, megtartását elősegítő gazdasági fejlődéssel, valamint a szociális esélyegyenlőség folyamatos növelésével - a FF fogalmában tehát a gazdasági, társadalmi fejlődést egységből kell értelmezni az ökológiai fenntarthatósággal (Szlávik 2004). Mára a fenntarthatóság jelentősége a nemzetközi és nemzeti intézmények célkitűző és tervező-stratégiai tevékenységében olyan domináns szerepet tölt be, hogy joggal említhetjük a XXI. század elejének „civilizációs fordulataként” (Gáthy 2005).

A helyi célkitűzések elérése mellett biztosítani kell, hogy mind a hazai, mind pedig az EU környezeti előírásait teljesíteni lehessen. E törekvés magában foglalja egyrészt meglévő természeti értékeink megőrzését, másrészt egy eredményes és hatékony, demokratikus környezetpolitika kialakítását és erősítését.

Az EU a tagállamok mellett felkért társult országokat is, hogy az EU stratégiával összhangban készítsék el saját stratégiájukat. A Bizottság a fenntartható fejlődés stratégiáját meghatározó alapelvekről szóló, 2005-ben született deklarációja szerint az Unió elkötelezett a fenntartható fejlődés mellett, amely minden politikáját és cselekedetét meghatározza. Az Unió megújított Fenntartható Fejlődés Stratégiájának jóváhagyása a 2006. júniusi Európai Tanács napirendjén szerepelt.

1992-ben Rio de Janeiróban rendezett ENSZ Környezet és Fejlődés Konferencián elfogadott „Agenda 21” program („LA 21”) értékelése kapcsán fogalmazódott meg a fenntartható fejlődés helyi, lokális programja.

Ezzel a modellel - általános „receptúrával” - a cél az, hogy elveket (vezérfonalat) fogalmazzon meg a helyi önkormányzat(ok), valamint a helyi lakosok, közösségek számára a fenntarthatóság tennivalóinak, helyi programjának kidolgozása, megvalósítása érdekében.

A „LA 21” program az általános érvényű fenntartható fejlődés konkrét, gyakorlati megvalósítását a helyi adottságok, érdekek alapján, az önkormányzat és a helyi lakosok, közösségek széleskörű együtt munkálkodásával javasolja folytatni. Az alapfeladat itt a helyi hatáskörben befolyásolható fejlődés (beruházások, fejlesztések, felújítások, intézkedések, szabályozás stb.) olyan irányú alakítása, amely mind jobban előtérbe helyezi „a helybeni” életminőség, környezeti állapot javítását, valamint a helyi erőforrások - talaj, vízkészlet, energia, emberi- és jövedelemtermelő erőforrások stb.- tartamos, azaz nem kimerítő kiaknázását. További fontos elvárás, hogy valamennyi nem helyi erőforrásra támaszkodó, de helyi felhasználásban szerepet játszó beruházó-fejlesztő, termelő-szolgáltató- és fogyasztó törekedjen a fenntarthatóságot figyelembe vevő megoldások, eljárások igénybe vételére, szokások kialakítására. Ennek megvalósíthatóságát a megfelelő politikai akarat megléte és helyi társadalmi-közösségi kultúra jellege együttesen szabja meg és egy racionális tervezési folyamat útján kimunkált stratégia foglalja rendezett keretbe.

Az FFNS (fenntartható fejlődés nemzeti stratégia) globális összefüggéseket is tükröző, nemzeti szintű prioritásai és fókuszai - az előzőekkel is összefüggésben - a következők: (a) a gazdaság anyag- és energiaigényességének racionalizálása; (b) a fenntarthatatlan társadalmi folyamatok kezelése és szabályozása; (c) környezeti rendszerek fenntartható hasznosítása. Noha a fenntarthatóság ökológiai-természeti korlátai eltérő kockázatokat hordoznak és különböző súlyúak, mára az egyik leghangsúlyosabb problémakört: a klímaváltozásból eredő emberi- társadalmi következmények jelentik (Al Gore 2006). Ezért a klímaváltozás hatásai elleni védekezésre történő felkészülés - a klíma-alkalmazkodás - a globális, regionális és helyi fejlődés fenntarthatóságának egyik hangsúlyos részterületévé lépett elő.

A FF környezeti szempontjainak figyelembe vétele az Európa Terv keretében benyújtott pályázatnál :

Az Európa Terv projektjeinek tervezésekor javasolt eljárás a környezeti fenntarthatóságra történő hivatkozás és az azt szolgáló tervezett, gyakorlati törekvések bemutatása: ezért a pályázónak a környezeti fenntarthatóság elvének érvényesítését a pályázati dokumentáció egészében (célok, tevékenységek és eredmények stb.) érvényre kell juttatnia. A környezeti fenntarthatósággal kapcsolatos tevékenységét összefoglalóan is értékelnie kell a pályázati adatlap megfelelő pontjaiban. A FF reális és ténylegesen érvényesíthető szempontjainak pályázatba történő megfelelő beépítése így „versenyelőnyt” jelent a pályázat elbírálása során.

2. Környezeti és környezetvédelmi helyzetkép

A környezetvédelmi program megalapozásához szükséges a környezeti állapot felmérése, a kialakult helyzet értékelése a problémák azonosításához és jellegük, súlyosságuk, megoldási lehetőségeik megítéléséhez.

Meg kell vizsgálni, hogy a város környezetfejlesztési terve, a város általános rendezési terve és az

egyres városrészek részletes rendezési tervei is tartalmaznak-e környezetvédelmi munkarészeket. Ezek, valamint a környezetminőségi adatok, fejlesztésekkel összefüggő információk jó háttérrel szolgálnak a helyzet-értékeléshez, a megoldást igénylő problémák azonosításához.

2.1. A környezeti elemek állapota

2.1.1. Levegő

A település a térség kevésbé szennyezett részeihez sorolható. Az uralkodó szélirány É - ÉNY-i. A nagy távolságból érkező légszennyezés nem meghatározó, területén ipari légszennyező forrás nem található. A településen korábban működő mezőgazdasági termelőszövetkezet, és állattartó telepei megszűntek ennek következtében a légszennyező anyag kibocsátás és a bűszennyezés nem jelentős. A légszennyezés legjelentősebb forrása a települési közlekedés és az elavult műszaki állapotú gépjárművek. A közigazgatási területet átszelő 5203 jelű út (Kunszentmiklós - Izsák felé vezető út), amely a legforgalmasabb, de az 5213 8Szalkszentmártonra vezető út); az 5214 (Kerekegyháza vezető út) és az 5217 (Fülöpszállás felé vezető út) jelű utak forgalma is jelentősen megemelkedett az elmúlt években. (mérési eredmények, számszerű adatok nincsenek)

A másik legjelentősebb légszennyező komponensnek, a szálló pornak a települést körülölelő mezőgazdasági területek és a földutak a területi forrásai. A mezőgazdasági művelésből kivont, paragon hagyott területek, a nem kellő gondossággal kezelt közterületek, telkek, árokpártok burjánzó gyomnövényei, az elszaporodott parlagfű okozza a város levegőjének erőteljes pollen-szennyeződését noha az elmúlt időszakban e téren jelentős előrelépések történtek. A különösen a nyárvégi időszakban jelentkező pollenallergia valószínű népbetegség, és egyre inkább terjedőben van. A levegőszennyezésre vonatkozó adatok tekintetében határérték túllépés nem történt.

2.1.2. Vizek

A vízgazdálkodás a környezetgazdálkodás meghatározó részterülete. A víz, mint környezeti erőforrás nagyon sokféle módon és alapvetően befolyásolja a társadalom életét és a környezetminőség alakulását.

A Szabadszállást is magában foglaló kistérség természetes határfolyója a Duna. A dunai védgát megépítése előtt a térség területei gyakran estek árvizek áldozatául. A gát ma már megfelelő védelmet nyújt az itt élőknek. A kistérség nyugati fele „bővelkedik” (illetve az éghajlatváltozás hatásaként egyre inkább csak bővelkedett) belvíz sújtotta, mély fekvésű területekben, amelyek a legjobb esetben horgásztavak, haltenyésztő tavak kialakítására adnak csak lehetőséget. Emellett megemlíthető a 600-650 méter mélységben húzódó 35-60 C0 fokos, vasszulfidos geotermikus hévíz készlet, amely több településen, így Szabadszálláson is elérhető.

2.1.2.1. Felszíni vizek

A terület felszíni vizeinek vízminőségét és mennyiségét döntően a csapadékvízviszonyok és a felszíni viszonyok határozzák meg. A települést a Kiskunsági Öntöző Főcsatorna (Kígyós), a Duna-Völgyi Főcsatorna és a Balázsi csatorna érintik. A csatornákból vízjogi engedélyek alapján történik vízkivétel öntözés céljára. A Kiskunsági Öntöző Főcsatornából két nyomásközponton keresztül a termelő szövetkezet számára, míg magán személyek számára a Duna-Völgyi Főcsatornából mozgatható szivattyúk segítségével történik vízkivétel. (adatok) (A vizek minőségére a mérési adatok nincsenek) A vízminőség védelme érdekében a csatornák melletti száz méteres sávot a Kiskunsági Nemzeti Park védelem alá helyezte.

Felszíni vizek közül állandó és időszakos vízborítású területek találhatók a térségben.

2.1.2.2. Felszín alatti vizek

A talajvíz mélységének sokévi átlaga 246 cm. A regionális talajvíz áramlási irány K - NY, az első vízáadó réteg fekszik 36 - 40 m között található. A 7/2005. (III.1.) KvVM rendelet által módosított 27/2004. (XII.25.) KvVM rendelet felszín alatti víz szempontjából fokozottan érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi területnek minősítette Szabadszállást. A település vízellátását a Szabadszállási Vízmű kútjai biztosítják, üzemeltetője BÁCSVÍZ Zrt. A jelenleg folyamatban lévő „Kék-víz” Észak-Bács-Kiskun Megyei Ivóvízminőség-javító Program projekt keretében a Tass, Gudmon-foki térségi vízellátó rendszer kerül kiépítésre. Szabadszállás vízminőségének javítását a meglévő „dunai térségi rendszerről történő vízátvétel” jelenti. Jelentős beruházás lesz a Szalkszentmárton- Szabadszállás között épülő több, mint 20 km hosszúságú vezetékszakas. A megnövekedett vízigények biztosítása céljából a Gudmon-foki vízbázis kapacitásának bővítésére kerül sor új parti szűrőű kutak fúrásával.

A Bácsvíz Zrt. a szennyvíztisztító telep üzemeltetője. Tevékenysége során a keletkező szennyvíziszapot Kecskeméten található komposztáló telepre viszik.

A csapadékvíz elvezetése érdekében eddig négy csatornát építettek, de további háromra volna még szükség: CS-5-0-0, CS-6-0-0, CS-7-0-0.

2.1.3. Föld

A Szabadszállást is magában foglaló Felső-Kiskunsági kistérség mintegy 802 négyzetkilométernyi területe három kistájhoz tartozik: a Duna-völgye természeti táján belül elterülő Solti síkhoz (lapályhoz), a Szikes Pusztához és a Turjános Kiskunsági Homokhátságához. A kistérség nyugati és középső területei a Duna-völgyi termelési tájkörzetben helyezkednek el, míg a kistérség keleti szegélye a Homokhátság termelési tájkörzetéhez tartozik.

A kistérség természetföldrajzi szempontból változatos terület, nyugatról kelet felé haladva a Duna-völgyének öntéstalajait réti csernozjomok váltják fel, majd szoloncsákszolonyecsek, illetve réti talajok, végül pedig homokos talajok következnek. A kistérség Duna-menti része kedvező termőhelyi adottságú mezőgazdasági terület, de itt potenciális ár- és belvízveszéllyel kell számolni. Ezen a területen Dunára alapozva az öntözővíz szükséglet felszíni vízkivétellel tartósan biztosítható, a térség nagy része öntözőrendszerekkel is ellátott. A Dunától keletre haladva azonban egyre rosszabbak a termőhelyi adottságok.

A Felső-Kiskunság területének egyik meghatározó talajtípusa a meszes-szódás, szerkezet nélküli, ún. szoloncsák szik, rendkívül erős 0,5% mennyiségű sótartalommal. A talajok szerves anyag készlete igen szegény (300 t/ha alatt), a termőréteg vastagsága 500 mm körül van. Erős természeti kárt okoz a termőföldeken a szélerózió és a defláció. A félig kötött, buckás homokvidéken a rendkívül gyenge termőképességű a homoktalaj aránya 56%, a réti talaj aránya 30 %, míg a Duna menti magas és alacsony ártereken a szikes talaj aránya eléri a 27 %-ot. Szabadszállás a szikes és a homokos területek határán fekszik. Emiatt a város környéki földterületek a mezőgazdasági művelés, növénytermesztés szempontjából nem ideálisak. A jobb minőségű földek a település nyugati felén találhatóak, de ezek a talajok is szikesek, sósak. A település keleti felén kötött illetve félig kötött homoktalajok jellemzőek, amelyek növénytermesztésre ugyancsak kevésbé alkalmasak, így ezeket a földeket a szabadszállásiak az elmúlt évszázadok során elsősorban legelőként és gyepterületként hasznosították és hasznosítják ma is.

A várost nyugatról valaha nádas-vizes területek vették körül, amelyek benyúltak a házak közé, ezeket a területeket nevezték a helyiek „lacának”. A laca-területek a településen, kvázi zárványként ma is megtalálhatóak, ám az egykori mocsár emlékét elsősorban a vasút nyugati oldalán található nagy területű szikes, vizes rétek (a „székek”) őrzik. Ez a terület ma a Kiskunsági Nemzeti Park területe, így fokozottan védett. Egyebek mellett itt – Szabadszállás – külterületén található a Zab-szék, a változó kiterjedésű, napjainkban végleges kiszáradástól fenyegetett szikes tó. A Zab-szék mellett a Büdösszék és a Kis-Rét nádasában még mindig is költ a nyári lúd, a nagykovács, a vörösgém és a kanalasgém.

A város keleti határában folyik a Duna-völgyi főcsatorna, amely a „Csintova” területén – egy egykori Duna-mederben – fut. A Duna-völgyi főcsatornától keletre található a Strázsa-hegy homoktorlódása, és a szabadszállási szőlőterületek.

(Szabadszálláson szőlőket az elmúlt évszázadok során azokra a rossz minőségű homokos területekre telepítették, amelyek más növénykultúra fogadására nem, vagy kevésbé voltak alkalmasak.) Továbbhaladva kelet felé Balázspusztára jutunk, amely valaha Szabadszállás egyik legfontosabb tanyás legelőterülete volt.

Balázspusztától keletre haladva a „homokvilágba”, a Homokhátság területére jutunk. Egyebek mellett itt található a szintén védett Fülöpházi homokbuckák, a híres-hírhedt Kiskunsági futóhomok, amely az utóbbi harminc évben újra egyre nagyobb problémát.

2.1.4. Természetvédelem

2.1.4.1. Védett területek

A szikes tavak és a turjánvidék környezetében további 1064 ha kisebb-nagyobb elszórt természetközeli állapotú szikes gyepek, nedves rétek találhatók.

KNP II. Felső-Kiskunsági tavak

A Duna-völgyi mélyártéri öblözet középső legmélyebb lefolyástalan vonulatában kialakult jelentős számú és kiterjedésű szikes tavak láncolata, és ezeket övező szoloncsák szikes rétek vizes élőhelyeivel uralt terület, szikes pusztákkal és kevés extenzív szántóterülettel, melyből 2513 ha tartozik Szabadszállás külterületéhez. A teljes terület az ún. Ramsari nemzetközi egyezmény értelmében nemzetközi jelentőségű vizes élőhelynek minősül, különös tekintettel a vonuló és fészkelő vízimadár populációkra. A KNP I. és II.sz. területek közötti ökológiai folyosóban a természetes szikes tó vonulatból 900 ha ex lege védett szikes tó és környezetükben 2.700 ha szikes rét- és legelőterület került kijelölésre.

KNP IV. Fülöpházi buckavidék

A település keleti határán mintegy 158 ha terület is része a nemzeti park homoki élőhelyeit tartalmazó területegységnek.

Szikes tavak és lápok

A település külterület elhelyezkedése egyaránt érinti a hátságperemi turjánvidék lápterületeit, illetve a Duna-völgy szikes vonulatát. Ennek a változatosságnak köszönhetően lápok és szikes tavak is vannak a településen. A Peszér-Adacsi turjánvidék déli irányú közvetlen folytatása a Balázsrét-Kurjantó 1130 ha-nyi lápterülete. A KNP III.sz. szikes tavak területéhez további 506 ha ex lege védett szikes tó természetvédelmi terület található.

Helyi jelentőségű védett területek

Szabadszállás "Strázsahegy" (Határozat száma: 166/1973/11.)

Szabadszállás külterületén található a Kiskunsági Nemzeti Park II. számú területe, a kiskunsági szikes tavak vidéke. Ezek a szikes tavak fontos fészkelő- és táplálkozó helyek. Madárviláguk az őszi-tavaszi vonulások idején a leggazdagabb. Fokozottan védett területek, csak engedéllyel, vezetővel látogathatók. Fokozottan védett területek, csak engedéllyel, vezetővel látogathatók. A védett „Strázsahegy” a Duna-Tisza közére jellemző homokbucka kb. 5 km-re keletre, a Szabadszállás-Kerekegyháza úttól 600 m-re, délre található, területe 4,5 ha. Az erdős bucka a Homokhátság és a

kiskunsági szikterület határán fekszik. A terület felszíne rendkívül tagolt, helyenként 45 fokos lejtőkkel, „szurdokvölgyekkel” tarkítva. A telepített erdők részben megváltoztatták a növényzetet. Az üde völgyekben turbolyás akácosok, a száraz buckaoldalakon fekete fenyvesek, a buckatetőkön még a borókás-nyárasok nőnek. A gyepekben a homokpusztákra jellemző homoki csenkesz, a borzas len, deres fényperje, báránypirosító, a homokviola, a pusztai kutyatej jellemzi.

2.1.4.2. Élővilág

A kistérség ma még gazdag, ám egyre fogyatkozó élővilággal bír. A Kiskunsági Nemzeti Park területén, a szikes pusztákon, tavakban, édesvízi lápokban, mocsarakban számos ritkaság él. A szikes gyepek jellemző növénye a sovány csenkesz, a sziki üröm, a bárányparéj, a sóvirág, a sziki őszirózsa, a ritka erdélyi útifű, a különösen szép orchideák, kosborok: a pókbankgó, a szarvasbangó és az agárkosbor. Az állatvilág is büszkélkedhet különlegességekkel. A Kunadacs melletti mocsárban nemrégén került elő egy európai viszonylatban is ritka csigafaj. Az ízeltlábúak közül kuriózum a szikes puszták lakója, a nyári pajzsos rák, mely a Pannon-tó néhai lakója. Az északi pusztákon él a pusztai gyalogcincér és egy endémikus molylepke faj. A halak közül erősen visszaszorulóban van a réti csík és a lápi póc. A kétéltűek közül az ásóbéka homokos területek lakója. A hüllők közül gyakori a színpompás zöld gyík. Értékesek madarak is élnek a térségben: a bíbic, a mezei pacsirta, a búbos pacsirta, a széki csér, a vörös vércse, az ugartyúk. A ligetes erdők és füves rétek jellemző apró vadja a fácán, az őz, a vaddisznó, és a mezei nyúl.

2.1.4.3. Éghajlat és klímaváltozás

A terület éghajlatai viszonyai kontinentálisak, forró nyár és mérsékelt, csapadékban szegény őszi és téli jellemző a területre. A csapadék időbeli eloszlása egyenlőtlen, és az utóbbi időszakokban szerencsének mondható az az év, amikor a legalább a vegetációs időszak kezdetén elegendő csapadék hull. Szabadszállást és környezőterületeket különösen erősen sújtja a több az évtizedes, tartós csapadékhiány, amely jelentős talajvízszint-csökkenést okozott, így egyre romlanak nemcsak a növénytermesztés, hanem a környék zöld növényzetének megélhetési feltételei is. Az Kiskunság több területén – különösen Szabadszállástól keletre a Homokhátságban – utóbbi években felerősödött a sztyeppesedés jelensége, amely a sivatagosodás előjele.

Az éves csapadékmennyiség további csökkenésével a Kiskunság területe a következő évszázadban elsivatagodással fenyegetett. Hosszú távú előrejelzésében az ENSZ élelmezésügyi világszervezete FAO már félsivatagi övezetté nyilvánította a Duna-Tisza közét. Hazai szakértők szerint sivatagról még túlzás beszélni, de a csaknem harminc éve tartó szárazság miatt egyértelműen megváltozott a puszták jellege. A szikes élőhelyek pusztulásnak indultak, egyes tavakban évtizedek óta nincsen víz, egyre erősebben tapasztalhatóak a sztyeppesedés jelei. Az elmúlt tíz évben a területen átlagosan két-három méterrel csökkent a talajvíz szintje, és a lassú kiszáradás azóta is folytatódik. A meleg évszak elején a rövid esős időszakok egyre rövidülnek, majd az idő múlásával csak elszórtan fordul elő csapadék, s ezek között mind hosszabb száraz időszakok figyelhetők meg. Gyakran fordulnak elő porviharok, a felhőzet és a levegő nedvességtartalma kevés. Egyes, a klímaváltozás hatásaival foglalkozó pesszimista kutatók arra figyelmeztetnek, hogy a legrosszabb forgatókönyv szerint akár százezer fős nagyságrendű kitelepítéssel is számolni kell a század közepére a Duna-Tisza közéről, ha klímaváltozás által előidézett sivatagosodás elfajul. Visszafogottabb vélemények szerint a probléma már jó 30 éve fennáll és mindmáig megoldatlan, de ez nem jelenti azt, hogy ne léteznének legalább a jelenlegi környezeti állapotot megőrző megoldások. A gondok egy részét orvosolni lehetne azzal, ha vízvisszatartásra tározókat építenének a térségben, valamint a kárpát-medencei hagyományos tájlelő, ártéri gazdálkodásra állna vissza a mezőgazdaság. A mezőgazdasági területeken a táj ökológiai adottságait messzemenően figyelembe vevő olyan növényi kultúrákat kell termesztetni, amelyek képesek alkalmazkodni a vízhiányhoz. Ahol erre nincs mód, ott a gyeptermesztés és az erdősítés segíthetne a futóhomok megkötésében. Az is enyhítené a vízhiányt, ha kiépülne egy csatornahálózatból és

tározókból álló vízviszatartó rendszer, ennek egyik lehetséges helyszíne éppen Szabadszállás külterülete. A vízelvezetésre szolgáló, a terület lecsapolásában fontos szerepet játszó övcsatornák sajnos öntözésre egyelőre nem alkalmasak, de talán azzá lehetne tenni őket. Időről-időre felmerül, hogy meg kellene építeni a Duna és a Tisza közötti csatornát, amely a régiót öntözésre alkalmas vízzel látná el. (Ugyanakkor pesszimista vélemények szerint a Duna és Tisza is veszélyeztetett a klímaváltozás következtében, ha nem lesz víz a folyókban, felesleges Duna-Tisza közötti csatornát építeni.) A sztyeppesedés fékezéséhez, a környezeti állapot megőrzéséhez szükséges beruházásokhoz kiértékel, konszenzusos szakmai koncepcióra, valamint pénzre – becslések szerint ezermilliárd forintot meghaladó összegre lenne szükség – de jelenleg ezek egyike sem áll rendelkezésre. Biztató azonban, hogy a folyóknak kutatások témában, és a tudományosan megalapozott elemzésekre épülő koncepcióalkotás is napirendre került a közelmúltban.

2.2. Település és épített környezet

A település igazgatási területe beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területekre tagozódik. Belterülete 390,66 ha, külterülete 16.063,71 ha, összesen 16.454,37 ha nagyságú település. A beépítésre szánt területek jellemzően, de nem kizárólag a meglévő és tervezet belterületek. Ez lakó-, vegyes-, gazdasági-, és különleges területekre tagozódik. A beépítésre nem szánt területek jellemzően de nem kizárólag a külterületek.

Ezek közlekedési-, közmű-, zöldfelület és erdő-, mezőgazdasági-, és vízgazdálkodási területekből állnak. Szabadszállás belterületén a családi lakóházak beépítés a jellemző. A Rozsnyai téren található 8 db emeletes, egyenként 8 lakásos társasház, valamint a Mátyás király téren található 16 db emeletes, több lakást magába foglaló társasház. A külterületen szétszórta tanyás beépítettség jellemző, a tanyák egy része már nem lakott. A tanyán élő lakosság száma, 634 fő ez a lakosság 9,23%-a.

Szabadszállás lakossága évtizedek óta folyamatosan csökken. Míg 1970-ben a lakónépesség 7 919 fő volt, addig ez a szám 2001-re 6 827-re fogyott, ami közel 14%-os csökkenést jelent. A munkanélküliek száma folyamatosan nő.

2.2.1. Infrastruktúra

2.2.1.1. Ivóvízellátás

A város alatt húzódó ivóvízbázis hosszú távon biztosítja a szükséges mennyiségű vizet, amelynek a minősége nem megfelelő. A község önálló vízművel rendelkezik. A település vízellátását Balázspusztával együtt öt kút biztosítja. Az átlagos talpmélységük 240 m, míg a Balázspusztaié 108 m, átlagos vízhozamuk 6-700 l/min, míg a Balázspusztaié 1 000 l/min. A nyomástartást egy 500 m³ térfogatú, 34 m magas magastároló biztosítja. A vízfogyasztás a téli hónapokban 400 – 500 m³, míg a nyári hónapokban eléri és meghaladja az 700 – 800 m³-t.

Az ivóvíz vas, mangán só és vezetőképesség tekintetében nem felel meg a minőségi követelményeknek, jelenleg eltérési engedéllyel üzemelnek. Megoldást jelent a jelenleg folyamatban lévő Gudmon-fokra történő rákötés.

2.2.1.2. Csapadékvíz-elvezetés

A csapadékvíz elvezetése érdekében eddig hét csatornát épített az önkormányzat. Az elmúlt évek kiugró csapadékmennyisége miatt az önkormányzat elkezdte a belterületi csapadékvíz elvezető hálózat felújítását, illetőleg belterületen nyílt árkok kialakítását kezdte meg.

2.2.1.3. Úthálózat

A belterületen minden utca közművesített, az utcák 90%-a burkolattal ellátott, de a legtöbb helyen csak az utca egyik oldalán van járda. A közigazgatási területet átszelő 5203 jelű út (Kunszentmiklós – Izsák felé vezető út), amely a legforgalmasabb, de az 5213 8 (Szalkszentmártonra vezető út); az 5214 (Kerekegyháza felé vezető út) és az 5217 (Fülöpszállás felé vezető út) jelű utak személy és teherforgalma egyre növekszik. Jelentős változásokat okozhat az M8-as út megépítése, amely a települést északi irányból 2,5 km-re fogja érinteni.

A közlekedés a legjelentősebb légszennyező és zajforrás a városban. Ennek elsődleges oka a gépjárműpark avult műszaki állapota..

A tömegközlekedés is jelentős, amiben az autóbusz mellett a vonat is fontos szerepet tölt be.

2.2.1.4. Közműellátottság

A település egészének fűtése vezetékes gáz útján 1995 óta megoldott, míg a külterületi részeken hagyományos tüzelőanyagokat használnak. A közvilágítás és az elektromos áram biztosítása a település egészét érintően megoldott. A telefon lefedettség 100%-os, a meglévő központ további fejlesztéseket tesz lehetővé. Valamennyi mobil távközlési szolgáltató tornyai megtalálhatóak a területen, úgymint Közvágóhíd utca végén a Józani majorban, valamint a víztorony tetején.

2.2.1.5. Szennyvízkezelés, gyűjtés, elvezetés, tisztítás

A szervezett szennyvízelhelyezés jelenleg nem megoldott. A községben keletkező szennyvizet jelenleg szikkasztással helyezik el. A város egy részének szennyvize egy oldómedencébe kerül, ahonnan föld alatt elhelyezett ún. dréncsöveken közvetítésével egy homokszűrőn keresztül jut el a csatornába.. A szennyvíz egy másik része a honvédség tulajdonában lévő TABSZ rendszerű szennyvíztelepre kerül, amelynek a napi kapacitása 1260 m³. A szippantott szennyvizet egy előkezelő műtárgy igénybevétele után rávezetik a honvédségi szennyvíztisztító telepre. Az így megtisztított szennyvizet a Duna-Völgyi főcsatornába vezetik.

A szennyvízelvezetés kialakítása folyamatban van. A tervezett szennyvízelvezetés kiépítésével a projekt környezetvédelmi céljai teljesülnek. A településen elválasztott rendszerű csatornahálózat kerül kiépítésre. Döntően gravitációs gyűjtőrendszer kerül kiépítésre. Egy-egy öblözet szennyvize az aktuális átemelőbe kerül. A település terepviszonyai és kiterjedése alapján egy hét öblözetből álló gravitációs rendszer kiépítése van folyamatban. A szennyvíztisztító telep korszerűsítése során a tervezett szennyvíztisztítási technológia a mechanikai tisztítási fokozat (finomrács, homok- és zsírfogás) után biológiai szervesanyag lebontást, nitrifikációt, denitrifikációt, valamint vegyszeres foszforkicsapást tartalmaz. A biológiai rendszerből kikerülő stabil állapotú iszap gravitációs sűrítés és gépi víztelenítés után átmeneti tározásra, majd komposztáló telepre kerülhet.

2.2.2. Köztisztaság, hulladékkezelés

Jelentős a lerakó por- és bűz kibocsátása, amely rontja a tájképet és közegészségügyi problémákat is okozhat az ott megtelepedő állatok elszaporodásával, továbbá veszélyezteti a felszín alatti vízkészletek minőségét is.

A városban az 1980-as évek közepe óta szervezett a szemétszállítás. 2003-ban megállapodás született a Saubermacher Magyarország Kft-vel a település szilárd hulladékának elszállítására, 2013. óta az IZSÁK-KOM Kft. végzi a szilárd hulladék elszállítását, továbbá a hasznosítást és ártalmatlanítást. Ez a megoldás átmenetileg megoldást jelent a hulladékok kezelésére. Az általános iskolánál bizonyos típusú hulladékok (papír, elem) gyűjtése szelektíven történik. Évente egy lomtalanítási akciót szerveznek, és a köztereken 13 db 5 m³-es közösségi használatú konténert helyeztek el az illegális szemétkisrakók számának csökkentése érdekében.

Az ipari hulladékok és az ipari veszélyes hulladékok a településen gyakorlatilag nem keletkeznek, illetve a egyes vállalkozások (benzinkút) a jogszabályi követelmények szerint gondoskodik azok gyűjtéséről, kezeléséről és ártalmatlanításáról.

Jelentős mezőgazdasági nagyüzemek híján a mezőgazdasági hulladékok keletkezése sem jelentős.

A veszélyes hulladék éves mennyisége 53.669 kg, amelyek a településen működő vállalkozások és intézmények tevékenységéből származnak. Legjelentősebbek ezek közül az üzemanyagok és kenőolajok illetve az ezekkel szennyezett különféle anyagok és az akkumulátorok. A veszélyes hulladékok tekintetében az érintett szervezeteket nyilvántartási, jelentési és kezelési kötelezettségek terhelik, amelyeknek a vizsgálat időpontjáig maradéktalanul eleget tettek.

2.2.3. Lakosság (környezet-egészségügy)

A település állandó lakosainak száma 6445 fő. A lakosság korösszetétele alapján előregedő. A népességsökkenés egyrészt a negatív vándorlási egyenlegnek, másrészt a népesség természetes fogyásának köszönhető.

Szabadszálláson három felnőtt és egy gyermek háziorvos látja el az település lakóit. A településen anya és csecsemő védőnői szolgálat is működik, két védőnővel. A védőnői rendelő a gyermekorvosi rendelőnek helyet adó Mindszenty téri rendelőben található. A legközelebbi fekvőbeteg intézmény a 38 km-rel távolabb Kecskeméten található.

A rendelő épülete rendkívül lerobbant, sürgős felújításra lenne szükség, vagy a rendelőt át kellene helyezni és a jelenlegi épületet másképp kellene hasznosítani. Emellett szükség lenne a szakorvosi ellátás fejlesztésére is.

A településen egészen 2005-ig szülőotthon működött az egykori Geréby-kastélyban. A megyei fenntartású intézményt alacsony kihasználtsága miatt a Bács-Kiskun Megyei Közgyűlés megszüntette, helyette a lajosmizsei „Nefelejcs Ház” Időskorúak Otthona kihelyezett részlegeként 47 férőhelyes bentlakásos intézet kezdte meg működését. A Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat által fenntartott intézmény száz százalékos kihasználtsággal működik. Lakói teljes ellátásban részesülnek, számukra foglalkoztató nővérek szervezik az aktív programokat.

2.2.4. Zaj- és rezgésterhelés

A zaj- és rezgésvédelmi követelményeket a területrendezési tervekben érvényre kell juttatni. A környezetbe zajt, illetve rezgést kibocsátó és a zajtól, illetőleg rezgéstől védendő létesítményeket úgy kell tervezni, egymáshoz viszonyítva elhelyezni, hogy a zaj és a rezgés ne haladja meg a megengedett zaj-, illetőleg rezgésterhelési határértékeket.

Egyének és vállalkozások - működésük során - csak a védendő létesítményekre előírt határértéket meg nem haladó zaj- és rezgésterhelést okozhatnak.

A városlakók nyugalma zavaró zajforrások a következők lehetnek:

közlekedés

ipari üzemek

egyéb zajforrások (kereskedelmi-, vendéglátó egységek, diszkók és zenés szórakozóhelyek, valamint a lakosság által okozott egymás közötti zavaró zajkozás).

2.2.4.1. Közlekedési zaj

A település forgalmát, a településen áthaladó, illetve a helyi lakosok forgalma adja. A belterületi meglévő és tervezett önkormányzati utakon a közlekedés csekély, így zajhatárérték túllépés a jövőben sem várható. Szabadszálláson a közlekedési zajt növeli a vasútvonal.

2.2.4.2. Üzemi zaj

Az ipari üzemek zajkibocsátása különösen a lakóövezetbe ékelődött termelő üzemek esetében okoz a lakosok nyugalmát zavaró zajhatást.

Fontos az egyes eltérő használatú övezetek (pl.: lakó, ipari) egymástól történő lehatárolása. A két övezet határán fásítás, zöldfelület kialakítása célszerű.

Az indokolatlan zajokozást, - diszkrét, zenés szórakozóhelyek, zene szolgáltatására alkalmas, valamint a kereskedelmi szolgáltató egységeknél üzemelő hangosító berendezések zajkibocsátását helyi rendeletben kell szabályozni.

2.2.5. A lakosság tudatformálása

A helyi lakosság környezethez való viszonya nem csupán a társadalmi és családi háttér függvénye, de befolyásolja a közösségi lét, illetve a települési és megyei önkormányzat környezeti stratégiája. Érdemes tehát részletesen megvizsgálni a lakossági véleményeket, illetve a társadalmi kezdeményezések célját és folyamatát. Ezzel képet kaphatunk arról, hogyan érdemes egy adott közösségben tájékoztató-tudatformáló stratégiánkat alakítani. Ebbe nem csupán a gyerek- és fiatalkori nevelés tartozik bele, hanem a közvetett, felnőttekre ható tudatformáló tevékenység is. Ez utóbbinak része a környezetvédelem területén kifejtett civil aktivitás indirekt hatása is. Az átalakuló igényekre válaszképpen fontossá vált, hogy nemcsak az egyén vagy a család szintjén, hanem a társadalom magasabb szintjein is megfogalmazódjon a mindennapi, rövid és hosszú távon tapasztalható környezeti gondokra való odafigyelés gondolata. Erre nem csupán környezetvédelmi szabályok, intézkedések bevezetésével van szükség, hanem folyamatos, tudatos szemléletformáló tevékenységgel is.

A város kiemelten figyelmet szentel a környezeti nevelés hatékonyságának növelésére, nemcsak a gyermekek estében, hanem a lakosság környezeti tudatosság széleskörű elsajátítása érdekében is.

3. Fenntarthatósági tervek és célok

3.1. A települési környezet tisztasága

3.1.1. Hulladékgazdálkodási stratégia kidolgozása

Cél:

Egy hosszú távon működőképes hulladékgazdálkodási stratégia kidolgozása, amelynek jól meghatározott területi és technológiai rendszere van.

Feladat:

A hulladék törvénnyel összhangban egy szakmai megalapozottságú hulladékgazdálkodási program készítése.

Leírás:

- Helyzetfeltárás
- Gazdaságossági számítások az újrafelhasználás tükrében.
- A környezeti kockázatot okozó termékek életciklus-elemzése.
- A hiányzó települési szintű egységek tervezése, létrehozása (hulladékudvar, hulladéksziget).
- Egységes rendszer kialakítása.

Ütemezés:

Rövidtávon megvalósítandó.

Korlátok:

A települések és az érdekelt vállalatok, vállalkozók érdekelletéi.

3.1.2. Szelektív hulladékgyűjtés, hulladékhasznosítás

Cél:

A szelektív gyűjtés során keletkezett másodnyersanyagok újrahasznosítása.

Feladat:

A szelektív gyűjtés feltételeinek megteremtése, Szakmai befektetők felkutatása.

Indokoltság:

A felhasználás nélküli gyűjtés gazdasági hasznossága megkérdőjelezhető, mivel a hulladékba kerülő anyagok jelentős része újra hasznosítható. A szelektív gyűjtés hatékonysága fokozható lenne a feldolgozóbázis bővítésével.

Leírás:

Meg kell vizsgálni, hogy milyen típusú újrahasznosítás valósítható meg a településeken gazdaságosan és ezen információ birtokában a megvalósítására befektetőket találni, és működésüket elősegíteni.

3.2. Csapadékvíz elvezetés, vízgazdálkodás

3.2.1. Belvízbiztonság megteremtése

Cél:

A belvízkárok csökkentése.

Feladat:

Belvízveszélyes területek pontos felmérése.

Belvízelvezető rendszerek karbantartása, felújítása és fejlesztése.

A rendszeresen belvízjárta területek alternatív hasznosítási lehetőségeinek kidolgozása

Indokoltság:

A település adottságainak köszönhetően gyakori a magas belvíz, viszont a belőle származó károkat jelentősen csökkenteni lehet.

Leírás:

A részletes belvíz-veszélyeztetettségi és területhasznosítási térkép alapján kijelölhetőek a veszélyeztetett területek. Ahol indokolt ott javasolt a művelési mód váltása (szántók, gyümölcsösök helyett rét- és legelőgazdálkodás, vizes élőhelyek kialakítása). Az elhanyagolt belvízelvezető rendszerek karbantartását a tulajdonosok bevonásával, támogatásával, illetve szükség esetén szankcionálásával lehet megvalósítani.

Kapcsolódások más programokhoz

Élőhely-védelem

Ütemezés:

Folyamatosan, de legkésőbb középtávon megvalósítható.

Korlátok:

Nincs érdemi korlát.

3.2.2. Homokhátsági területek vízgazdálkodásának fejlesztése

Cél:

Homokhátsági területek vízhiányának megszüntetése.

Folyamatosan, hosszútávon megvalósítható.

Korlátok:

Pénzhiány, a területhasználati szerkezetváltás elhúzódása.

3.4.2. Nem-motorizált közlekedés fejlesztése - kerékpárutak

Cél:

Települési és települések közötti kerékpárút hálózat kiépítése, kapcsolódás az országos kerékpárút-hálózat meglévő elemeihez, szerkezetéhez

Feladat:

- a kerékpáros infrastruktúra tervezése, fejlesztése
- kerékpárhasználat ösztönzése
- olyan szemlélet és légkör kialakítása, amely a közlekedés résztvevőit nem szembeállítja egymással, hanem egymás segítésére egymás mellé rendeli őket.

Indokoltság:

A gépjárműforgalmat helyenként környezetvédelmi és forgalmi okokból is korlátozni célszerű. A kerékpár a háztól-házig jutást viszonylag gyorsan, kis helyigénnyel, környezetkímélő módon segíti. A településeken a kerékpárutak pótolhatják a tömegközlekedés hiányát, vagy hiányosságait is.

Leírás:

A településeken belül a biztonságos kerékpáros közlekedés megteremtése, a munkába járás elősegítése az elsődleges feladat. Meghatározó továbbá a szomszédos települések közötti kapcsolatok és az üdülő-pihenő területek kerékpáros elérésének javítása.

Kapcsolódások más programokhoz

Környezetvédelmi tájékoztatás, nyilvánosság biztosítása

A fenntartható település

Települések környékén többfunkciós parkerdő telepítése

Ütemezés:

Folyamatosan

Korlátok:

Nincs érdemi korlát.

3.5. A helyi közlekedés szervezése

3.5.1. Környezetkímélő gépjárművek beszerzésének önkormányzati támogatása

Cél:

A környezetet legkevésbé szennyező, takarékos gépjárműpark kialakítása

Feladat:

Ösztönözni, támogatni kell és előnyben kell részesíteni a közbeszerzési eljárásoknál a kis fogyasztású, környezetbarát gépjárművek, munkagépek beszerzését.

Indokoltság:

A települési személy- és áruszállításban érdekelt cégeknél, vállalkozásoknál nagyszámú elavult, környezetszennyező járművet üzemeltetnek, amelyek lecserélését támogatni kell.

Leírás:

A megvalósítás nem jelent kizárólag közvetlen támogatást. Olyan intézkedések is ide sorolhatók, amelyek közvetett módon járulnak hozzá a cél eléréséhez. Ilyenek lehetnek a pályázatok kiírásának és értékelésének szempontjainál, a beszerzések támogatásánál illetve a helyi adók rendszerének meghatározásánál érvényesíthető környezetvédelmi szempontok.

Kapcsolódások más programokhoz

Feladat:

- Vízfelhasználás csökkentése
- Vízvisszatartás növelése

Indokoltság:

A homokterület jellegéből adódóan mind a felszíni vízkészlet, mind a talajvízkészlet kevés a mezőgazdasági célú vízfelhasználás igényeinek a kielégítésére. A domborzati viszonyok miatt a Dunából történő vízutánpótlás sem egyszerű feladat ezért első lépésként a vízkészlet megóvását, az azzal történő felelősségteljes felhasználást kell az önkormányzatoknak támogatni.

Leírás:

A kettős feladatot a vízvisszatartást célzó művelési ágak elterjesztésével (pl. gyepgazdálkodás, vizes élőhelyek), víztakarékos öntözési technológiák kialakításával, a vízelosztó hálózat korszerűsítésével esetleg a tisztított szennyvizek visszaforgatásával lehet megoldani.

Kapcsolódások más programokhoz

- KV.9. A Duna-Tisza közti homokhátság vízvisszatartása és vízpótlása
- A szántóterületek átalakításának optimalizálása
- Regionális szennyvízgyógykezelés
- Alternatív szennyvíztisztítási technológiák népszerűsítése

Ütemezés:

Folyamatosan, de legkésőbb középtávon megvalósítható.

Korlátok:

Gazdálkodók ellentétes érdekei

3.2.3. Felszíni és felszín alatti vizek vízminőségének védelme

Cél:

A felszíni és felszín alatti vizek minőségének megőrzése a szennyezések megelőzése. Hosszú távon megőrizni a megye ivóvíz bázisának a minőségét és mennyiségét

Feladat:

Csökkenteni kell a csatornába jutó mezőgazdasági és kommunális eredetű szennyeződések. A védőterületekre eső korlátozott mezőgazdasági hasznosítású földterületek tulajdonosai kompenzálásának megteremtése. Rétegvizek minőségét vizsgáló monitoring-rendszer működtetése. Az öntözési célú felszínalatti vízfelhasználás visszaszorítása (a felszíni öntözési feltételek optimalizálásával)

Indokoltság:

A vízkészlet megőrzése elsőrendű feladat. A felszíni vizek a három település területén is jelentős mezőgazdasági és kommunális eredetű szennyeződést szenvednek, ugyanakkor öntözési szezonban számottevő vízigény is tapasztalható.

Leírás:

A felszín alatti vízkészletek mennyiségét és minőségét is meg kell őrizni, ezért ki kell jelölni azokat a felszíni területeket, amelyek szennyező forrásai potenciális veszélyt jelenthetnek a rétegvíz-készletre. Ezen veszélyeztetett területeken el kell érni a csatornahálózat teljes kiépítését és a rácsatlakozást, a műtrágyázás korlátozását, az illegális hulladéklerakók felszámolását és egyéb pontszerű szennyező források megszüntetését. Ugyancsak fontos a kistérségi (és a felszíni vizeket terhelő kistérségen kívüli) szennyvízbeocsátások visszaszorítása és a mezőgazdasági eredetű szennyeződések kontrollálása.

Kapcsolódások más programokhoz

- Homokhátsági területek vízgazdálkodásának fejlesztése
- Környezetbarát termálvíz-gazdálkodás
- Belvízi biztonság megteremtése

- Természetvédelmi, vízgazdálkodási és talajtani érdekeket figyelembe vevő gazdálkodás ösztönzése

Ütemezés:

Folyamatosan, de legkésőbb középtávon megvalósítandó.

3.2.4. Pontszerű talajszennyezések visszaszorítása

Cél:

A pontszerű szennyezőforrások okozta talajkárok megelőzése, a létezők megfelelő minőségű rekultiválása.

Feladat:

- Illegális folyékony és szilárd hulladék lerakás ellenőrzésének megszervezése;
- Hígtrágya elhelyezés kontrollja;

Indokoltság:

A települések közigazgatási területén számukat tekintve nem jelentősek a pontszerű talajszennyező források, ráadásul kiterjedésük sem jelentős, de higiéniai, esztétikai okokból és a talajvíz védelmét szem előtt tartva megszüntetésük, rekultiválásuk rendkívül fontos. Egyes szennyezők ugyanis (olaj, hígtrágya stb.) a talajvízig könnyen eljutnak, s az áramlási viszonyainak megfelelően terjedhetnek, akár nagyobb távolságra is.

Leírás:

A program megvalósításában első lépésként a lehetséges pontszerű szennyező források kataszterét kell elkészíteni, a már meglévő szennyezéseket felmérni. A rekultiváció során, talajcsere esetén törekedni kell a kihelyezett talaj megfelelő minőségének biztosításáról.

Kapcsolódások más programokhoz

- Felszíni és felszín alatti vizek vízminőségének védelme
- Környezeti állapotjelentés készítése
- Környezetvédelmi tájékoztatás, nyilvánosság biztosítása

Ütemezés:

A program középtávú ütemezéssel megvalósítható.

Korlátok:

A programnak nincs a megvalósítást akadályozó korlátja

3.3. A kommunális szennyvízkezelés, gyűjtés, elvezetés, tisztítás

3.3.1. Szennyvízgazdálkodás

Cél:

Költséghatékony szennyvízgazdálkodás elérése.

Indokoltság:

A meggondolatlan és ellenőrizetlen szennyvízelhelyezések éppen a felszín alatti vízkészletet veszélyeztetik. A felszín alatti vizek igen lassú áramlása miatt, látszólagos biztonságban vagyunk, de nem mondható el ugyanez utódainkról. Egy, a vízádókat elért szennyezés azonban csak hatalmas költségekkel és nagyon lassan ártalmatlanítható. A települések szennyvízkezelésének megoldása EU-s követelmény is.

Kapcsolódások más programokhoz

- SZO. 1. Magyarország szennyvízelvezetési és szennyvíztisztítási programja
- Homokhátsági területek vízgazdálkodásának fejlesztése
- A vizes és a füves élőhelyek védelme
- A természetvédelmi, vízgazdálkodási és talajtani érdekeket figyelembe vevő gazdálkodás ösztönzése

Ütemezés:

Középtávon megvalósítható.

Korlátok:

Finanszírozási nehézségek.

3.3.2. Környezetbarát termálvíz-gazdálkodás

Cél:

A termálvizek hasznosítása.

Feladat:

A későbbiekben létesítendő víznyerő kutak környezetbaráttá tétele.

Indokoltság:

Bár a geotermikus energia és a termálvizek tekintetében a megye így a kistérség is igen gazdagon ellátott, a fenntartható és hosszú távú használat érdekében törekedni kell az észszerűségekre.

Leírás:

- Korszerű visszasajtolási módszerek és technológiák felkutatása, ismertetése és támogatása.
- Az újabb felhasználási lehetőségek kidolgozása, befektetők keresése

Kapcsolódások más programokhoz / alprogramokhoz:

- Homokhátsági területek vízgazdálkodásának fejlesztése
- A vizes és a füves élőhelyek védelme
- A természetvédelmi, vízgazdálkodási és talajtani érdekeket figyelembe vevő gazdálkodás ösztönzése

Ütemezés:

Hosszútávon megvalósítható.

Korlátok:

A gazdasági ellenérdekeltség.

3.4. A lakossági és közszolgáltatási zaj-, rezgés- és légszennyezés elleni védelem

3.4.1. Többfunkciós parkerdő telepítése

Cél:

A településen a levegőminőség és a lakosság rekreációs lehetőségeinek a javítása.

Feladat:

- Települések környékén a természetvédelem, a talaj-, és egyéb adottságok alapján megfelelő terület kijelölése,
- A terület fásításának megszervezése őshonos fajták megválasztásával,
- A telepített állományok ápolásának megszervezése
- Kapcsolódó rekreációs létesítmények megtervezése (kerékpárút, tornapálya)

Indokoltság:

A megyében a szántóföldi kiporlásból eredő porterhelés jelentős levegőminőségi problémákat okoz. A települések porterhelése az uralkodó szélirányba telepített véderdőkkel csökkenthető. A települések környéki erdők a jó megközelíthetőség miatt a lakosság mindennapos pihenési igényét is szolgálják.

Leírás:

Az erdészeti hatósággal és a Nemzeti Park Igazgatósággal közösen meg kell határozni és tervezni a számításba jöhető területeket. Gondoskodni kell az erdők megközelíthetőségéről kerékpárutak kialakításával, illetve további létesítmények (pl. tornapálya, kerékpáros akadálypálya, kiépített tűzrakóhelyek ...stb.) telepítéséről, amelyek még vonzóbbá tehetik a lakosság körében.

Ütemezés:

Folyamatosan, hosszútávon megvalósítható.

Korlátok:

Pénzhiány, a területhasználati szerkezetváltás elhúzódása.

3.4.2. Nem-motorizált közlekedés fejlesztése - kerékpárutak

Cél:

Települési és települések közötti kerékpárút hálózat kiépítése, kapcsolódás az országos kerékpárút-hálózat meglévő elemeihez, szerkezetéhez

Feladat:

- a kerékpáros infrastruktúra tervezése, fejlesztése
- kerékpárhasználat ösztönzése
- olyan szemlélet és légkör kialakítása, amely a közlekedés résztvevőit nem szembeállítja egymással, hanem egymás segítésére egymás mellé rendeli őket.

Indokoltság:

A gépjárműforgalmat helyenként környezetvédelmi és forgalmi okokból is korlátozni célszerű. A kerékpár a háztól-házig jutást viszonylag gyorsan, kis helyigénnyel, környezetkímélő módon segíti. A településeken a kerékpárutak pótolhatják a tömegközlekedés hiányát, vagy hiányosságait is.

Leírás:

A településeken belül a biztonságos kerékpáros közlekedés megteremtése, a munkába járás elősegítése az elsődleges feladat. Meghatározó továbbá a szomszédos települések közötti kapcsolatok és az üdülő-pihenő területek kerékpáros elérésének javítása.

Kapcsolódások más programokhoz

Környezetvédelmi tájékoztatás, nyilvánosság biztosítása

A fenntartható település

Települések környékén többfunkciós parkerdő telepítése

Ütemezés:

Folyamatosan

Korlátok:

Nincs érdemi korlát.

3.5. A helyi közlekedés szervezése

3.5.1. Környezetkímélő önkormányzati támogatása

gépjárművek

beszerzésének

Cél:

A környezetet legkevésbé szennyező, takarékos gépjárműpark kialakítása

Feladat:

Ösztönözni, támogatni kell és előnyben kell részesíteni a közbeszerzési eljárásoknál a kis fogyasztású, környezetbarát gépjárművek, munkagépek beszerzését.

Indokoltság:

A települési személy- és áruszállításban érdekelt cégeknél, vállalkozásoknál nagyszámú elavult, környezetszennyező járművet üzemeltetnek, amelyek lecserélését támogatni kell.

Leírás:

A megvalósítás nem jelent kizárólag közvetlen támogatást. Olyan intézkedések is ide sorolhatók, amelyek közvetett módon járulnak hozzá a cél eléréséhez. Ilyenek lehetnek a pályázatok kiírásának és értékelésének szempontjainál, a beszerzések támogatásánál illetve a helyi adók rendszerének meghatározásánál érvényesíthető környezetvédelmi szempontok.

Kapcsolódások más programokhoz

- Települési környezetvédelmi „Zöld-díj” alapítása
- 2011. májusában az önkormányzat rendeletet alkotott a környezetvédelmi alap létrehozásáról
- Környezetvédelmi tájékoztatás, nyilvánosság biztosítása
- Fenntartható település

Ütemezés:

Folyamatosan, rövidtávon megvalósítható

Korlátok:

Nincs érdemi korlát.

3.6. Az energiagazdálkodás

3.6.1. Megújuló energiaforrások alkalmazásának támogatása

Cél:

Az alternatív energianyeresi lehetőségek nagyobb arányban növelése.

Feladat:

- A geotermikus energia használat kiszélesítési lehetőségeinek felmérése, a környezeti szempontok maximális figyelembevételével
- A napenergia alkalmazási lehetőségeinek és technológiájának ismertetése és támogatása
- A megye lehetőségeinek felmérése szélenergia-hasznosítás szempontjából
- A mezőgazdasági hulladék újrahasznosításának lehetőségeit fel kell mérni biogáz előállítás szempontjából, a megfelelő technológiák megismertetése
- A biomassa energetikai célú felhasználásának áttekintése,
- Energia célú ültetvények telepítési lehetőségeinek feltárása

Indokoltság:

A térség jelentős hévízvagyona, a magas évi napfénytartam, a szélenergia-tartalékai és a mezőgazdasági melléktermékek nagy mennyisége olyan bázis, amelyre a hosszú távú gondolkodás jegyében a fosszilis energiahordozók felhasználásának csökkentését, esetenként kiváltását alapozni lehet. A mezőgazdaságilag kevésbé értékes, a mezőgazdasági művelés alól kivont területek művelési kötelezettsége.

Leírás:

A településeket érintő, de a kistérségre is kiterjedő programok kidolgozása és megvalósítása. Ismeretterjesztő előadások, lakossági tájékoztatók szervezése, kiadványok elkészítése és a lakosság körében történő terjesztése. Forráslehetőségek és befektetők felkutatása.

Kapcsolódások más programokhoz

- Környezetvédelmi tájékoztatás, nyilvánosság biztosítása
- A fenntartható település
- A természetvédelmi, vízgazdálkodási és talajtani érdekeket figyelembe vevő gazdálkodás ösztönzése

Ütemezés:

Folyamatosan kivitelezhető (hosszú távra kiható)

Korlátok:

A pénzügyi források és alternatív technológiák ismeretének hiánya

3.6.2. A fenntartható település

Cél:

A megyében folyó társadalmi és gazdasági folyamatok egésze összhangban legyen a modern és európai környezetpolitika elvárásaival.

Feladat:

Egy teljes átvizsgálás során fel kell tárni a települések adottságait környezetei, gazdasági és

intézményi oldalról egyaránt. Meg kell határozni egy alaphelyzetet és azokat a területeket, amelyek fejlesztésével a javulását mérhető. Ezek a területek:

- Intézmények környezetközpontú átvilágítása (Környezeti audit)
- Az ISO 14001:1996 szabvány rendszerének megismertetése a vállalkozók között, a bevezetés és a működtetés támogatása
- A környezetvédelmi ipar háttérének megteremtése

Indokoltság:

Bármely szervezet, akár egy önkormányzat, ha környezeti átvilágításon esik át, és az átvizsgálás során tett észrevételekben meghatározott intézkedéseket megvalósítja, akkor a róla kialakuló kép kedvezőbbé válik, a településen élők környezet-tudata erősödik, illetve a rendszerbe kerülő új elemek automatikusan illeszkednek a környezeti elvárásokhoz. Vállalatok, akik vállalják az ISO 14001 szabvány bevezetésével és fenntartásával járó nehézségeket, azzal javítják piacra jutási esélyeiket, és a szabvány szelleméből következően folyamatosan képesek lesznek megfelelni a környezetvédelmi előírásoknak, és nem utolsósorban ezzel javítják a kistérség környezetállapotát is. A környezetvédelemnek számtalan kapcsolódási lehetősége van a fentiekben túlmenően a gazdasággal, amely közvetlen gazdasági előnyöket nyújthat a szereplők számára.

Leírás:

A környezeti menedzsment rendszerek bevezetését minden esetben az alapállapot felmérésével kezdődnek, amihez viszonyítani lehet a változásokat. Át kell világítani az önkormányzatok intézményeit a lehetséges megtakarítási lehetőségek feltárása érdekében. A kistérséget érintő hatáskörrel létre kell hozni egy környezet- és minőségmenedzsment csoportot, amelyek feladata e két terület kistérségi szintű koordinálása. Ki kell dolgozni egy monitoring-rendszert, melyen keresztül a környezeti teljesítmény nyomon követhető és ennek megfelelően a rendszer folyamatosan javítható. Meg kell fogalmazni a települések környezeti politikáját, amely tükrözi a környezetükhöz való viszonyukat. A megye vezetése határozza meg a követendő környezeti politikát. A települések vezetése a rendelkezésre álló eszközökkel segítse a folyamatot és törekedjen arra, hogy minél több intézmény és vállalkozás vegyen részt a megvalósításban.

Kapcsolódások más programokhoz

Kistérségi környezeti információs rendszer kialakítása

Környezetvédelmi tájékoztatás, nyilvánosság biztosítása

Ütemezés:

Hosszútávon megvalósítható.

Korlátok:

A minőség- és környezet menedzsment rendszerek ismeretének hiánya és a működtetés nehézségei.

Érdekellentétek

3.7. A zöldterület gazdálkodás

3.7.1. Települési zöldterületek növelése

Cél:

A települési zöldfelületek lehető legnagyobb mértékű fejlesztése mind minőségi, mind mennyiségi vonatkozásban, a meglévő belterületi zöldfelületek megőrzése, ápolása. A sport- és rekreációs szerepű létesítmények és területek kiemelt gondozása és fejlesztése tekintettel a települések turisztikai vonzerejének növelésére.

Feladat:

Települési zöldfelületek ökológiai felmérése, különböző szempontok (rekreáció, ökofolyosó, levegőtisztítás, stb.) szerinti optimális fajösszetétel kialakítása. Fel kell mérni a zöldterületek növeléséhez figyelembe vehető területeket – különös tekintettel a rendezetlen, belterületi

gyomos telkekre –, el kell készíttetni a rendezési terveket.

Indokoltság:

A kistérség településeinek zöldfelületi ellátottsága rendkívül alacsony szintű, a meglévő zöldfelületek állapota a fokozódó környezeti stressz miatt romlik, s nem tudják betölteni funkciójukat. A települési zöldterületek kiterjedésének növelése jelentősen hozzájárul a közlekedési és szálló por eredetű légszennyezettség csökkentéséhez, a lakosság egészségi állapotának, közérzetének javításához és a turisztikai vonzerő növeléséhez.

Leírás:

A települések számára rövidtávon anyagi előnyöket biztosító közterületek értékesítése helyett célszerűbb minél több települési zöldterület létrehozása utódaink és magunk egészségének megóvása érdekében. A rendezési tervekkel összhangban meg kell határozni a számításba jöhető területeket, meg kell tervezni a települések fásítását, parkosítását és a terveknek megfelelően el kell végezni a munkálatokat. A városközpont parkosításának felújítása 2011. őszén befejeződött.

Kapcsolódások más programokhoz

→ Települések környékén többfunkciós parkerdő telepítése

→ A fenntartható település

Ütemezés:

Folyamatosan, rövidtávon megvalósítható

Korlátok:

Vállalkozói ellenérdekeltség,
Települési pénzügyi forrás hiánya.

3.7.2. Allergén gyomok terjedésének visszaszorítása

Cél:

Az agresszív, allergiát okozó gyomok terjedésének visszaszorítása

Feladat:

- A gondozatlan területek pontos feltérképezése
- A legveszélyesebb allergén gyomok irtásának megszervezése a megfelelő fenológiai fázisban
- A lakosság alapos tájékoztatása, akciók szervezése a gyomok megismertetésére és irtására
- A magánterületeken terjedő gyomok irtására kötelező helyi szabályozás megalkotása, szankcionálás

Indokoltság:

Az allergiás megbetegedések száma folyamatosan nő, ma már minden negyedik ember allergiás, különösen a városi lakosság, ahol több stressz éri a szervezetet (légszennyezés). A gondozatlan területeken az agresszív gyomok elszaporodása rohamos és akadálytalan, amelyek visszaszorítására országos programok indulnak.

Leírás:

A gyomok fenológiai fázisaihoz körültekintően alkalmazkodva iskolai gyomirtási akciókat kell szervezni, amely során a gyerekek megismerik a legfontosabb allergén gyomokat, azok veszélyeit és irtásuk fontosságát. Az akciót ki lehet terjeszteni a külterületekre, ahol sok a gondozatlan, gyomosodásra alkalmas terület bevonva a helyi lakosságot és a földtulajdonosokat. A lakosságot folyamatosan tájékoztatni kell az aktuális problémákról és akciókról.

Kapcsolódások más programokhoz

- Kistérségi környezeti információs rendszer kialakítása
- Környezetvédelmi tájékoztatás, nyilvánosság biztosítása
- Környezetvédelmi tájékoztatás, nyilvánosság biztosítása

Ütemezés:

Rövidtávon kivitelezhető

Korlátok:

Nincs érdemi korlát.

3.8. Területhasznosítás

A területhasznosítás változásának kulcsprogramok közé sorolását indokolja, hogy fenntartható gazdálkodást csak olyan területen lehet elképzelni, ahol az erőforrásokat nem pazarló módon hasznosítják. Fontos feladat, hogy a legfontosabb megújuló természeti erőforrás, a termőföld ne károsodjon, a mainál kedvezőbb (hosszú távon is életképes) művelési arányok alakuljanak ki, szoruljon vissza a károsodott (és használhatatlan) területek aránya. A program megvalósíthatósága sok elemében erősen függ az országos folyamatoktól.

A területhasznosítás jövőbeli változását több tényező is motiválja:

- NATURA 2000 hálózat,
- a talajkárosodás csökkentése (defláció, időszakos vízborítások, stb.),
- a térség alacsony erdősültsége,
- természetvédelmi szempontok.

Kiemelkedően fontos, hogy a módosuló területhasználat a táji adottságokhoz és ne csak a rövid távú érdekekhez igazodjon.

3.8.1. A természetvédelmi, vízgazdálkodási és talajtani érdekeket figyelembe vevő gazdálkodás ösztönzése

Cél:

A helyes művelési ágak megválasztásával mind a mezőgazdasági, mind a természetvédelmi és vízgazdálkodási problémák mérsékelhetők, a használat optimalizálható.

Feladat:

Európai Unió két természetvédelmi irányelve alapján létrehozandó NATURA 2000 hálózat kijelölésének támogatása. A vízügyi, erdészeti és mezőgazdasági tevékenységek összehangolása az extenzív hasznosítási módok támogatása (szántóból - gyepről, szántóból - erdő, szántóból - nádas).

Indokoltság:

Egy földterületen a helyes művelési ág megválasztásával mind a mezőgazdasági, mind a természetvédelmi és vízügyi problémák mérsékelhetők, a használat optimalizálható.

Megvalósításban együttműködő szervezetek, programgazdák:

Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság,

Kapcsolódások más programokhoz

Kistérségi környezeti információs rendszer

Települési környezetvédelmi „Zöld-díj” alapítása

Környezetbarát település

Ütemezés:

Folyamatosan, középtávon megvalósítható.

Korlátok:

A gazdálkodók ellentétes gazdasági érdekei, valamint a jogi feltételrendszere tisztázatlansága

3.8.2. Gazdálkodók tájékoztatása

Cél:

A földtulajdonosok, a földművelést folytató gazdálkodók meglévő tájékoztatási rendszerében lévő hiányosságok feltárása és korrigálása. Fontos, hogy a gazdálkodók folyamatos tájékoztatást kapjanak a megújuló támogatásokról, a gazdálkodás környezetbarát használatának lehetőségeiről, az alternatív művelési módokról.

Feladat:

- A meglévő intézményi rendszer átgondolása, hatékonyságának ellenőrzése.
- Információs kiadványok készítése, tájékoztató előadások szervezése a településeken.
- Megszervezni egy az egész kistérségre kiterjedő hatáskörű programkoordinációs rendszert a korszerű tanácsadás alapjainak megteremtésével

Indokoltság:

A tudomány fejlődésével újabb és újabb lehetőségek állnak gazdálkodók rendelkezésére, amellyel a talaj és más környezeti elemek állapotát és minőségét szem előtt tartva jobb terméseredményeket érhetnek el. Ugyan ez mondható el az alternatív mezőgazdasági módokról és az állami támogatásokról szóló információk áramlására is. Fontos, hogy ez minden érdekelthez jogon eljusson, erősítve ezzel is a térség gazdaságát.

Kapcsolódások más programokhoz

- MG.5. Helyes mezőgazdálkodási gyakorlat bevezetése
- Környezetvédelmi tájékoztatás, nyilvánosság biztosítása
- Természetvédelmi, vízgazdálkodási és talajtani érdekeket figyelembe vevő gazdálkodás ösztönzése

Ütemezés:

A program rövidtávon beindítható, folyamatos.

Korlátok:

A helyi humánerőforrás hiánya,
Érdekellentétek

3.9. Természetvédelem

3.9.1. Védett értékek szélesebb körű ismertetése

Cél:

A védett területek a növény- és állatvilágát, egyéb nevezetességeket szélesebb körben történő megismertetése.

Feladat:

A lakosság, különös tekintettel a védett területeken élők figyelmét a környezetében levő értékekre, védelmükre.

Indokoltság:

Környezetünk megóvása és a fenntartható fejlődés érdekében mind szélesebb körben kell megismertetni védett értékeinket, fel kell hívni a figyelmet arra, hogy milyen sérülékenyek az élő rendszerek. Így megelőzhető lenne a nem szándékos kártétel.

Leírás:

Össze kell állítani egy programot a természeti értékekkel (fajok, élőhelyek, képződmények) kapcsolatos ismeretterjesztő feladatok összehangolására. A védett területeken lehetőség szerint oktatóközponto(ka)t kell létrehozni úgy, hogy azok illeszkedjenek környezetükbe, ne károsítsák azt. és több tanösvényt kell kiépíteni úgy, hogy az egyes megállóhelyek jól dokumentáltak legyenek.

Kapcsolódások más programokhoz

Nem motorizált közlekedés fejlesztése

Ütemezés:

A teljes program hosszútávon valósítandó meg, de egyes részei már középtávon is kialakíthatók.

Korlátok:

Források hiánya, egyes szervezetek/hivatalok érdektelensége.

3.9.2. A vizes és füves élőhelyek védelme

Cél:

A fajvédelem és a biológiai sokféleség megőrzése is, különös tekintettel a veszélyeztetett fajok élőhelyeire, a leromlott élőhelyek további állapotromlásának megakadályozása. Kiemelt cél a ritka (Ramsari Egyezmény hatálya alá tartozó) víztípusok (pl. szikes tó) természetközeli állapotban történő megmentése. A füves élőhelyek is fokozott védelmet érdemelnek, gondoskodni kell természetszerű állapotban történő megőrzésükről.

Feladatok:

Kerülni kell a vizes élőhelyek átalakítására irányuló tevékenységet, s ha ilyen szükséges, akkor azt úgy kell végrehajtani, hogy az ott élő élőlényeket, élőhelyeket a legcsekélyebb mértékben károsítsák. Szükséges a hagyományos legeltető állattartás visszaállítása, megfelelő állatlétszám kialakítása mellett különösen a NATURA 2000 területeken. A vizes élőhelyek és védett gyepek körül pufferzónákat kell kialakítani degradálódásuk mértékének csökkentésére. A kiszáradással veszélyeztetett vizes élőhelyek vízutánpótlását csak megfelelő minőségű vízzel szabad megoldani. A gyepeken a kaszálás legkorábbi időpontját (pl. július 1.) is szabályozni kell, és gondoskodni kell a lekaszált széna eltávolításáról.

Indokoltság:

A vizes élőhelyek egyre inkább nagyobb igénybevételnek vannak kitéve, amelyek a természetes szárazodás illetve egyéb okok miatt nem kapnak megfelelő mennyiségű és minőségű vízutánpótlást, ezért fenntartásukra, kezelésükre fokozott figyelmet kell fordítani. Növelni kell gyepterületeket is, és szabályozni kell rajtuk a legeltetés és kaszálás intenzitását, időpontját a védett növények magérlelése

Kapcsolódások más programokhoz

TV 11. Veszélyeztetett fajok és élőhelyek védelmi programja

KV.8. Alföld program

TV.7. Érzékeny Természeti Területek rendszerének kialakítása

Biodiverzitás fenntartása

Természetvédelmi, vízgazdálkodási és talajtani érdekeket figyelembe vevő gazdálkodás ösztönzése

Művelési ágak optimalizálása

Ütemezés:

Hosszútávon megvalósítandó

Korlátok:

Források hiánya, érdekellentétek, tulajdonviszonyok rendezetlensége

3.9.3. Biodiverzitás fenntartása

Cél:

Gondoskodni kell a fajok sokféleségének és élőhelyeiknek megőrzéséről.

Feladat:

Cselekvési programot kell kidolgozni a fajok védelmére, a velük kapcsolatos kutatási, megőrzési és bemutatási feladatok összehangolására. Törekedni kell az őshonos háziállatfajták visszatelepítésére.

Indokoltság:

A kistérségben is találhatunk olyan fajokat, amelyek fokozott védelmet élveznek, valamint kis méretű populációik miatt veszélyeztetettek. Ezen fajoknak nem csak élőhely-védelmét kell biztosítani, de ha szükséges a kis állományok mesterséges fenntartását is meg kell oldani. Bizonyos fajok genetikai állománya az emberi tevékenység (pl. növény-nemesítések) hatására megváltozhat, ezért ezek élőhelyének védelménél fokozott figyelmet kell fordítani a helyes zonációra.

Kapcsolódások más programokhoz

A vizes és a füves élőhelyek védelme
Környezetvédelmi tájékoztatás, nyilvánosság biztosítása

Térségi kihatás

A kiskunsági Nemzeti Park védett területei

Ütemezés:

Hosszútávon megvalósítandó.

Korlátok:

Források hiánya, információk szűkössége, nehezen hozzáférhetősége

3.10. Veszélyes hulladékok

3.10.1. Lakossági veszélyes hulladékok gyűjtésének megszervezése

Cél:

A kommunális szemét veszélyes komponenseinek csökkentése.

Feladat:

Településenként megszervezni a hulladékgyűjtéshez kapcsolódóan a veszélyes komponensek biztonságos gyűjtését és elhelyezését.

Indokoltság:

A háztartásokban keletkező hulladék 1-1,5 %-ban tartalmaz veszélyes alkotókat (gyógyszerek, szárazelemek, vegyszerek, fűadót olaj, stb.). Az EU hulladéklerakási direktívája szerint a veszélyes anyagokat is tartalmazó hulladékot csak a megfelelően kialakított veszélyeshulladék lerakóban lehet elhelyezni. Ahhoz, hogy a hulladék hagyományos lerakóban elhelyezhető legyen a veszélyes komponenseket el kell távolítani belőlük.

Leírás:

A program sikere érdekében első lépésként meg kell ismertetni a lakosságot a veszélyes hulladékok fajtáival, típusaival és hatásaikkal. A szervezett hulladékgyűjtéshez kapcsolódóan a gyűjtőhálózatot ki kell építeni és meg kell oldani a begyűjtött veszélyes hulladékok biztonságos elhelyezését.

Kapcsolódások más programokhoz

- Fenntartható település
- Hulladékgazdálkodási program
- 2011. májusában az önkormányzat rendeletet alkotott a környezetvédelmi alap létrehozásáról
- Települési környezetvédelmi „Zöld-díj” alapítása
- Környezetvédelmi tájékoztatás, nyilvánosság biztosítása

Ütemezés:

Rövid távon megvalósítható

Korlátok:

A források szűkössége

3.11. Környezeti tudatosság, környezeti szemlélet, nyilvánosság

A környezetvédelem a társadalom és a gazdaság valamennyi területét érintő úgynevezett Horizontális Program. Összetettsége miatt csak széles körű társadalmi összefogással valósítható meg eredményesen, amiben meghatározó része van a tudatformálásnak és a nyilvánosságnak. Meg kell mutatni a lakosságnak, hogy sokkal olcsóbb a megelőzés, mint a környezeti károk helyreállítása; és, hogy az a legjobb hulladék az amelyik nem keletkezik. Ezek az alapelvek áthatják a II. Nemzeti Környezetvédelmi Programot is, amelyek azt bizonyítják, hogy a tudatformálás lehet a környezeti problémák leküzdésének leghatékonyabb eszköze. Fontos megjegyezni, hogy a tudatformálásnak az átlag polgáron túl ki kell terjednie a gazdaság és a politika szereplőire is.

3.11.1. Információs rendszer kialakítása

Cél:

Egy széles körben elérhető – lehetőleg térinformatikai alapokon nyugvó – kistérségi információs rendszer, amely lehetővé teszi a kistérség és az érintett települések környezet állapotának, azok változásainak folyamatos figyelemmel kísérését. Az információs rendszer akkor éri el a célját, ha folyamatos információáramlást és az információk összehangolását biztosítja a környezet állapotának felmérését, védelmét és javítását végző hatóságok, szervezetek között és lehetővé teszi a kutatásban, oktatásban és a tájékoztatásban érdekelttek számára ezen információk megismerését.

Feladat:

Meg kell tervezni, létre kell hozni és működtetni kell a települések számára legmegfelelőbb és az EU igényeit is kielégítő adatbázisokat.

Meg kell határozni az adatok gyűjtésének, kezelésének és az adatbázis külső rendszerekhez történő kapcsolódásának a módját.

Indokoltság:

Megfelelő döntések csak kellően előkészített elemzésekre támaszkodó programok, tervek alapján hozhatóak. A térinformatikai alapon működő rendszerek alkalmasak a helyhez kötött információk tárolására, gyors megjelenítésére és összetett elemzésére.

Leírás:

Egy jól használható információs rendszer kialakítása során a felhasználói igényeket kell első sorban szem előtt tartani. Ennek megfelelően a rendszernek egyszerűen kezelhetőnek, minimális eszközigényűnek és könnyen, akár hálózaton hozzáférhetőnek kell lennie. Fontos, hogy a bekerülő adatok megbízható forrásokból származzanak, ennek érdekében meg kell határozni a jogosultsági szinteket, törekedve a maximális biztonságra. Az adatgyűjtés módját, az adattartalmat, az adatok csoportosítását úgy kell meghatározni, hogy az a támogassák a törvények erejénél fogva kötelező feladatokat és a résztvevő szervezetek munkáját, a településeken egységes rendszer szerint, lehetőleg térinformatikai alapon működjön.

Kapcsolódások más programokhoz

Környezeti tájékoztatás, nyilvánosság biztosítása

2011. májusában az önkormányzat rendeletet alkotott a környezetvédelmi alap létrehozásáról
Környezetbarát település

Ütemezés:

Középtávon megvalósítható.

3.11.2. Környezetvédelmi tájékoztatás, nyilvánosság biztosítása

Cél:

A települések lakosságának gyors és korrekt tájékoztatása környezetvédelmi kérdésekben. Interneten elérhető információs rendszer kialakítása.

Feladat:

A lakosságot, vagy a gazdálkodó szervezeteket érintő információk, adatok eljuttatásának megszervezése az érintettekhez, illetve az információkhoz való hozzáférés biztosítása. Erre a legalkalmasabb egy folyamatosan aktualizált tájékoztató honlap kialakítása, ahol a lakosságot leginkább érdeklő környezeti információk elérhetők, és amely lehetővé teszi egy publikus e-mail alkalmazásával kérdések eljuttatását az érintett szervezethez.

Indokoltság:

A környezeti nevelés és tudatosság kialakításának egyik alappillére az információhoz jutás lehetősége. Egy interaktív kapcsolat kialakításának lehetősége pedig ennek hatását többszörözheti.

Leírás:

A környezetvédelmi információs rendszerből kiinduló honlap a legalkalmasabb eszköz a tájékoztatásra, amelyben elengedhetetlen az adatgazdák együttműködése. A rendszeres frissítés alapvető a használhatóság szempontjából. A honlapon el kell helyezni egy publikus e-mail címet, amely lehetőséget teremt a kérdések, vélemények fogadására és környezetvédelemmel kapcsolatos egyéb információk nyilvánossághoz történő eljuttatására is.

Kapcsolódások más programokhoz

Kistérségi környezeti információs rendszer

Környezetbarát település

Ütemezés:

Folyamatosan, középtávon megvalósítható.

Korlátok:

Az adatgazdák adatszolgáltatási szándékának hiánya.

Folyamatos működtetés bizonytalansága forrás és „igazi gazda” hiányában.

3.11.3. Környezeti állapotjelentés készítése

Cél:

Az Európai Unió gyakorlatnak megfelelő kiadvány rendszeres megjelentetése a települések környezeti állapotáról az eltelt időszakban történt előrehaladás és az elért eredmények bemutatásáról.

Feladat:

A környezetvédelmi program készítése során összegyűjtött részletes környezeti információk közreadása egy állapotjelentés formájában digitális és/vagy nyomtatott formában.

Indokoltság:

A „zöld PR-nak” is nevezett megfelelően alapos környezeti tájékoztatás segíti a tudatformálást, a környezeti nevelést, de gyorsíthatja a környezetvédelemnek a gazdasági életbe való bekapcsolását is továbbá a pozitív példák ösztönzően hatnak a településeken működő vállalkozások, intézmények és magánszemélyek környezetük iránti elkötelezettségére is.

Leírás:

A környezetvédelmi programok készítésének a vállalkozói szférában már kialakult gyakorlatát átvéve az adott időszakban összegyűjtött, az adatgazdák által jóváhagyott, részletes környezeti információkat rendszeresen meg kell jelentetni CD-n és/vagy nyomtatott formában. A tervezett kiadványt megkapná valamennyi megyei önkormányzat, hivatal, oktatási intézmény, könyvtár, valamint az azt igénylő civil szervezet.

Kapcsolódások más programokhoz

Kistérségi környezeti információs rendszer

Környezeti tájékoztatás, nyilvánosság biztosítása

2011. májusában az önkormányzat rendeletet alkotott a környezetvédelmi alap létrehozásáról

Környezetbarát település

Ütemezés:

Folyamatosan, középtávon megvalósítható.

Korlátok:

Az adatok közzétételének megakadályozása.

3.11.4. Települési környezetvédelmi díj megalapítása

Cél:

A településeken működő vállalkozások, intézmények, szervezetek, valamint a lakosság környezettudatosságának fenntartása és fejlesztése.

Feladat:

Első lépésként korábbi projektek tapasztalataiból összegyűjtött, egyszerű, alacsony költséggel végrehajtható megoldások bemutatásával „kedvet kell csinálni” a tisztább termelés és a gondos bánásmód elveinek és gyakorlatának következetes alkalmazásához. Az ilyen intézkedések nem csak a környezet szennyezését csökkentik, hanem a költségeket is a hatékonyság javításán keresztül. Ezzel párhuzamosan ki kell dolgozni a díj odaítélésének kritériumrendszerét.

Indokoltág:

Az Európai Unióban jól működő gyakorlatra a kistérségen belül, de még a megyében sincs, példa, amely feltehetően pozitív hatással lenne a lakosság és a gazdaság szereplőinek környezettudatára.

Leírás:

Évente egy alkalommal, lehetőleg valamely jeles naphoz kötődően szakértők és civil szervezetek bevonásával értékelni az esetleges díjazandók tevékenységét, majd odaítélni azt. Mindezek előtt azonban az szükséges, hogy az érintettek tájékozódhassanak mindazokról a módszerekről, intézkedésekről, amelyek az értékelés alapjául szolgálnak. Megfelelő érdeklődés esetén célszerű több kategória kialakítása (település, iskola, társadalmi szervezet, gazdálkodó szervezet). A program egyik legfontosabb eleme a média bevonása és a nyilvánosság biztosítása a díjazottak számára

Kapcsolódások más programokhoz

Kistérségi környezeti információs rendszer
Környezeti tájékoztatás, nyilvánosság biztosítása
Fenntartható település

Ütemezés:

Rövidtávon megvalósítható.

Korlátok:

A menedzsment és a megfelelő tapasztalat hiánya.

3.12. Épített környezet

3.12.1. Helyi értékvédelem

Cél:

Az Országos Műemléki Listán nem szereplő, de helyi értékvédelemre javasolt vagy már helyi értékvédelem alatt álló épületek, épületegyüttesek nyilvántartásba vétele és szükség esetén állagmegóvása.

Feladat:

Meg kell határozni a helyi értékvédelem alá eső, ide besorolni kívánt épületek, épületegyüttesek listáját, kezelésükre, állagmegóvásukra intézkedési tervet kell kidolgozni a saját erőforrások feltüntetésével.

Indokoltág:

A települések története, a települési kép szempontjából fontos, de nem országos jelentőségű épületek, épületegyüttesek, parkok, szobrok stb. védelme sok esetben helyi összefogással is megoldható. A helyi értékvédelem gyors és hatékony, hiszen a lakosság önszerveződő csoportjaira épül ugyanakkor hozzájárul a települések arculatának kialakításához, ezáltal a turisztikai vonzerő javításához.

Leírás:

Helyi értékvédelmi lista készítése, kezelésre és felújításra források keresése, előteremtése.

Kapcsolódások más programokhoz

Települési zöldterületek növelése
Műemlékek, műemlék jellegű építmények megőrzése

Ütemezés:

Folyamatosan.

Korlátok:

A források hiánya.

3.12.2. Műemlékek megőrzése

Cél:

Műemlékvédelmi listán, vagy a műemléki listára tervek szerint felkerülő épületek, épületegyüttesek állagmegóvása, felújítása.

Feladat:

Műemléki listán lévő épületek állapotfelmérése, állagmegóvásukra tervek készítése. Épületek, épületegyüttesek felterjesztése a Műemléki listára.

Indokoltság:

Szabadszállás természeti adottságai mellett a gondosan karbantartott építészeti emlékek jelentenek vonzerőt a turizmus számára. A hagyományos foglalkozásokhoz kapcsolódó emlékek, az országos védettségű műemlékek, épületegyüttesek a települést gyakran önmagában szimbolizáló elemekké váltak. Ezen műemlékeket felkereső turisták, a településre látogatók gyakran a látogatás alkalmával szerzett élmények alapján alkotnak képet az egész településről.

Kapcsolódások más programokhoz

- Helyi értékvédelem
- Települési zöldterületek növelése

Ütemezés:

Folyamatosan, de középtávon megvalósítható

Korlátok:

Forráshiány és a magántulajdonban lévő épületek felújítására fordítható források szűkössége.

4. A célok eléréséhez szükséges intézkedési program

4.1. Szervezéssel, intézkedéssel megoldható feladatok

1. A város jelentős nagyságú homokos területein tervszerűen telepített erdősávokkal mérsékelni kell a szél okozta talajpusztulás (defláció) mértékét és a tulajdonosok művelési kötelezettségének fokozott ellenőrzésével és hatósági intézkedéssel a parlagterületek részarányát csökkenteni szükséges.
2. A közterületen tárolt építési-bontási anyagokat takarással kell ellátni a porszóródás megakadályozása érdekében.
3. Figyelemmel kell kísérni, hogy az állattartó gazdaságok a környezetvédelem szempontjából megfelelően kezelik a termelés során keletkezett mellékanyagok elhelyezését, hasznosítását. Továbbá a belterületi állattartás jogszabályi környezetét felül kell vizsgálni, szigorítani.
4. Rendeletben kell szabályozni, hogy a fűtési idény alatt a lakosság mely anyagokat használhatja fel fűtési célokra és melyeket nem.
5. A közcélú létesítmények és környezetük fenntartására és kulturált kialakítására programot kell kidolgozni, és megvalósítani. Jogszabályi környezet felülvizsgálata, helyi rendelet szigorítása, határozottabb fellépés, szankcionálás.
6. El kell készíteni a helyi védelemre méltó természeti értékeink állapot-felvételét, ennek alapján ki kell munkálni a területek kezelési és fenntartási szabályait.
7. A településre jellemző, még fennmaradt táji értékek védelmét, a településrendezési tervben érvényesíteni kell.
8. Tájékoztatni kell a lakosságot, az építési és bontási hulladékok illegális lerakásának megelőzésére a település keletkező hulladékokat építési tömeléket a hulladékudvarban és a regionális lerakó területén adhatják le.

9. A környezetvédelmi ismeretek terjesztése érdekében az iskolai képzés segítésére ismeretterjesztő kiadvány térítése az általános iskola számára. Szakmai segítség biztosítása az oktatók részére.
10. Jeles környezetvédelmi akciók keretében szervezett iskolai programok támogatása. A környezettudatos szemlélet, életmód fejlesztése.
11. A helyi médiában induljon rendszeres környezeti tudatot erősítő, a helyi környezeti értékeket bemutató és megóvásuk módjairól tájékoztató sorozat.
12. A Környezetvédelmi Programban meghatározott feladatok végrehajtásához egységes környezetvédelmi rendeletet kell alkotni, zöldfelület gazdálkodási tervet kell készíteni.

4.2. Településüzemeltetési többletköltséggel járó feladatok

1. A város belterületén lévő számos, rendszeresen kezelt zöldfelület, virágágyás talajának felújítása, szerves anyag pótlása.
2. Szilárd burkolatú utak, terek, parkolók rendszere takarítása, locsolása, az útszegély melletti földanyag eseti eltávolítása – a város teljes területén – a porszennyezés csökkentése érdekében.
3. A településen a csapadékvíz elvezetése szikkasztóárkokba történik, mely árkok karbantartásáról és tisztításáról folyamatosan gondoskodni kell.
4. A pollenszennyezés mértékének csökkentése érdekében a kezelt zöldfelületeken a kaszálást a növényzet virágzása előtt minden esetben el kell végezni. A közterületek fásítása során légszennyezés szempontjából kerülni kell a kedvezőtlen hatású fajok telepítését.
5. Felmérés készítése annak érdekében, hogy szükséges-e hulladékgyűjtő edényzet kihelyezése a nagyobb forgalmú, frekvenciált helyeken.
6. Az illegális szemétkerakó-, és szennyező anyag ürítési helyek felszámolása, a tevékenység tiltásának táblával jelölése.
7. A termékdíjas hulladékok teljes körére kiterjedő szelektív hulladékgyűjtési rendszer kidolgozása és megvalósítása.
8. A háztartási hulladékban lévő veszélyes hulladékok szelektív gyűjtési rendszerének teljes körű kiterjesztése.
9. Játsszótér vagy parkoló céljára használt zöldfelületek kitaposott növényzetét pótolni kell és az eredeti funkcióját helyreállítani.

4.3. Beruházási és fejlesztési forrásokat igénylő feladatok

1. A szilárd és folyékony hulladéklerakó rekultivációs tervének elkészíttetése.
2. A lakosságnál komposztálásra alkalmas edények kihelyezése a háztartási hulladékban jelenlévő szerves anyag mennyiség csökkentése céljából.
3. Önkormányzati utak minőségének javítása.

4.4. Nagyberuházások megvalósítását igénylő feladatok

1. Az ivóvíz minőségének javítására megfelelő kezelő rendszer kiépítése.
2. A biztonságos gyalogosközlekedés elősegítése (járdák, gyalogátkelőhelyek létesítése).
3. Települési, vagy intézményi szinten megvalósítható alternatív energiaforrások felhasználási lehetőségeinek számbavételét követően utána kell járni, hogy milyen alternatív energiaforrást előállító üzemek épültek az országban és azok milyen hatásokkal dolgoznak. A megtérülő projekt kidolgozása, majd megvalósítása.

A program pénzügyi igényei és a forrásbiztosítás lehetőségei:

A program megvalósításának pénzügyi igényei messze meghaladják az önkormányzat lehetőségeit. A legjelentősebbnek tekinthető fejlesztési igények több százmilliós beruházási eszközt igényelnek.

Mindezek megvalósítása központi források igénybevétele nélkül lehetetlen. A központi források igénybevételenek előfeltétele, hogy a beruházások előkészítése saját erőből történjen, és ezzel megteremtődjön a pályázatok beadásának feltétele. A központi alapoknál erősödő gyakorlat, hogy egyre inkább csak a megvalósulás fázisában támogatnak beruházásokat.

Az Európai Unióban a környezetvédelmi infrastrukturális ellátottság fejlesztése jelentős prioritásokat élvez, így viszonylag magas központi támogatottság mellett valósíthatók meg a település hosszú távú igényeit kielégítő alapvető környezetvédelmi beruházások.

Környezetvédelmi program végrehajtása:

A képviselő-testület

a) biztosítja a végrehajtás feltételeit

aa) személyi, szervezeti feltételek

(polgármesteri hivatal, bizottság, helyszíni bírságolás stb.)

ab) anyagi-dologi feltételek

(Környezetvédelmi alap, pályázatok, céltámogatások stb.)

b) figyelemmel kíséri a környezetvédelmi programban meghatározott feladatok megoldását

(évente egyszer testületi ülésén megtárgyalja a tapasztalatokat; beszámoltatja a környezetvédelemmel foglalkozó bizottságát; stb.)

c) a programban meghatározott feladatokat a helyi rendezési tervek jóváhagyása során, illetve más helyi testületi határozatok meghozatalánál - szükség esetén önkormányzati rendelet megalkotásával - kell végrehajtani.

Prioritások felállítása

A város környezetvédelmi helyzete a mutatók negatívumok ellenére is az országos átlagnak megfelel. A település előtt álló tennivalók közül ki kell emelni az alábbiakat, melyek sarokkövei a község környezetvédelmi programjának:

1. Fontos feladat a lakosság, ezen belül kiemelten a tanuló ifjúság környezet- és természetvédelmi ismereteinek fejlesztése.
2. A község belterületén lévő számos, rendszeresen kezelt zöldfelület, virágágyás talajának felújítása, szerves anyag pótlása.
3. Természeti értékek számbavétele, megóvása, fenntartása, helyreállítása.
4. A pollenszennyezés mértékének csökkentése érdekében a kezelt zöldfelületeken a kaszálást rendszeresen el kell végezni, illetve a környező parlagon hagyott területek gyommentesítését meg kell oldani.

Szabadszállás, 2015. február 11.

A képviselő-testület a fenntarthatósági tervet a 12/2015.(II. 11.) számú határozatával jóváhagyta.

